

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ» ТА ПІДХОДИ ДО ІНТЕНСИФІКАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ПОВЕДІНКОЮ

© 2020 ПРОЦЕНКО В. М.

УДК 330.342:658

JEL: L92

Проценко В. М. Актуальні проблеми розвитку АТ «Укрзалізниця» та підходи до інтенсифікації управління економічною поведінкою

Метою статті є вирішення актуальних проблем розвитку АТ «Укрзалізниця» та формування підходів до інтенсифікації управління економічною поведінкою в сучасних умовах господарювання. У результаті проведеного дослідження розкрито, що в умовах економічної кризи та високого рівня впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на діяльність підприємств, процес формування та прийняття ефективних управлінських рішень стає складним. Тому перед керівництвом підприємств постає задача у використанні точної та своєчасної інформації про стан діяльності підприємства для формування нових підходів до інтенсифікації управління економічною поведінкою з метою формування перспектив його розвитку. В умовах неоіндустріальної модернізації, де активно розвивається векторна направленість економіки знань, найбільш значущі конкурентні переваги підприємств виникають на основі інтелектуальних ресурсів. Виокремлено за напрямками діяльності суб'єкти господарювання, що входять до складу АТ «Укрзалізниця», проаналізовано динаміку обсягів перевезених вантажів і пасажирів залізничним транспортом за 1996–2019 рр., що свідчить про значне зниження цих показників за останні роки, це пов'язано зі зменшенням рівня конкурентоспроможності залізниці порівняно з автомобільними перевезеннями. Запропоновано вектори розвитку інтенсифікації управління економічною поведінкою АТ «Укрзалізниця» для ефективної реалізації Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року.

Ключові слова: АТ «Укрзалізниця», інтенсифікація управління економічною поведінкою, динамічний розвиток, діяльність.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-206-213>

Рис.: 5. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 10.

Проценко Валентина Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри туризму, документних та міжкультурних комунікацій, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» (вул. Хорива, 1г, Київ, 04071, Україна)

E-mail: protsenko_dinz@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4299-1298>

УДК 330.342:658

JEL: L92

Проценко В. Н. Актуальные проблемы развития АО «Укрзалізниця» и подходы к интенсификации управления экономическим поведением

Целью статьи является решение актуальных проблем развития АО «Укрзалізниця» и формирование подходов к интенсификации управления экономическим поведением в современных условиях хозяйствования. В результате проведенного исследования раскрыто, что в условиях экономического кризиса и высокого уровня влияния факторов внутренней и внешней среды на деятельность предприятий процесс формирования и принятия эффективных управленческих решений становится сложным. Поэтому перед руководством предприятий стоит задача в использовании точной и своевременной информации о состоянии деятельности предприятия для формирования новых подходов к интенсификации управления экономическим поведением с целью формирования перспектив его развития. В условиях неоиндустриальной модернизации, где активно развивается векторная направленность экономики знаний, наиболее значимые конкурентные преимущества предприятий возникают на основе интеллектуальных ресурсов. Выделены по направлениям деятельности субъекты хозяйствования, входящие в состав АО «Укрзалізниця», проанализирована динамика объемов перевозимых грузов и пассажиров железнодорожным транспортом за 1996–2019 гг., что свидетельствует о значительном снижении этих показателей за последние годы, это связано с уменьшением уровня конкурентоспособности железной дороги по сравнению с автомобильными перевозками. Предложены векторы развития интенсификации управления экономическим поведением АО «Укрзалізниця» для эффективной реализации Национальной транспортной стратегии Украины на период до 2030 года.

Ключевые слова: АО «Укрзалізниця», интенсификация управления экономическим поведением, динамичное развитие, деятельность.

Рис.: 5. **Табл.:** 2. **Библ.:** 10.

Проценко Валентина Николаевна – кандидат экономических наук, доцент, профессор кафедры туризма, документных и межкультурных коммуникаций, Открытый международный университет развития человека «Украина» (ул. Хорива, 1г, Киев, 04071, Украина)

E-mail: protsenko_dinz@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4299-1298>

УДК 330.342:658

JEL: L92

Protsenko V. M. The Current Development Problems of JSC «Ukrzaliznytsia», Approaches to an Intensification of the Economic Behavior Management

The article is aimed at solving the current problems of development of JSC «Ukrzaliznytsia» together with forming approaches to the intensification of the economic behavior management in the current economic environment. The carried out research has identified that in the context of the economic crisis and the high level of influence of internal and external factors on the activities of enterprises, the process of forming and making effective managerial decisions becomes difficult. Therefore, the management of enterprises faces the task of using accurate and timely information about the status of the enterprise to form new approaches to intensification of the economic behavior management in order to form prospects for its development. In the conditions of neo-industrial

modernization, where the vector orientation of the knowledge economy is actively developing, the most significant competitive advantages of enterprises arise on the basis of intellectual resources. The economic entities, which are constituents of JSC «Ukrzaliznytsia», have been allocated by the activity directions, the dynamics of the volumes of goods and passengers transported by rail transport for 1996-2019 have been analyzed, which indicates a significant decrease in these indicators over recent years, due to a decrease in the level of competitiveness of the railway compared to road transport. The vectors of development of the intensification of the management of economic behavior of JSC «Ukrzaliznytsia» for the effective implementation of the National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030 have been proposed.

Keywords: JSC «Ukrzaliznytsia», intensification of the economic behavior management, dynamic development, activity.

Fig.: 5. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 10.

Protsenko Valentyna M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Tourism, Documentary and Intercultural Communications, Open International University of Human Development «Ukraine» (1h Khoryva Str., Kyiv, 04071, Ukraine)

E-mail: protsenko_dinz@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4299-1298>

В умовах економічної кризи і високого рівня впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на діяльність підприємств процес формування та прийняття ефективних управлінських рішень стає складним. Тому перед керівництвом підприємств стоїть задача у використанні точної та своєчасної інформації про стан діяльності підприємства для формування нових підходів до інтенсифікації управління економічною поведінкою з метою формування перспектив його розвитку.

При формуванні нових підходів до інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємства необхідно розробляти і застосувати такі механізми, які дозволяють вирішити проблеми функціонування відповідно до встановлених стратегічних і тактичних цілей.

Досягнення високого рівня розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємства можливе за рахунок вирішення стратегічних і тактичних завдань, незважаючи на негативні впливи світової економічної кризи.

В умовах неоіндустріальної модернізації, де активно розвивається векторна направленість економіки знань, найбільш значущі конкурентні переваги підприємств виникають на основі інтелектуальних ресурсів.

АТ «Укрзалізниця» є одним із провідних підприємств, яке має стратегічне значення для розвитку України, але на сьогодні воно перебуває в кризовому стані, що пов'язано з неефективним управлінням, відсутністю інвестиційної політики та низьким рівнем розвитку інноваційної діяльності тощо.

Розглядом актуальних проблем розвитку АТ «Укрзалізниця» та формуванням підходів до управління економічною поведінкою займались вітчизняні та зарубіжні науковці, а саме: О. Ареф'єва та Н. Васюткіна [1], О. Дейнека та М. Маковський [2], В. Дикань [3, 4], І. Зайцева [5], О. Зіць [6], О. Зоріна [7], Ю. Кулаєв [8], В. Прохорова та В. Чобіток [9] та ін.

Проте вирішення актуальних проблем розвитку АТ «Укрзалізниця» та формуванням підходів до управління економічною поведінкою є досить актуальним і вимагає подальшого дослідження.

Метою статті є вирішення актуальних проблем розвитку АТ «Укрзалізниця» та формуванням підходів до інтенсифікації управління економічною поведінкою у сучасних умовах господарювання.

Для вирішення питань щодо розвитку АТ «Укрзалізниця» необхідно ефективно задіяти всі ресурси для створення проривних інновацій. У сучасних умовах господарювання саме проривні інновації дозволять суттєво розширити сегмент на вітчизняних і зарубіжних ринках.

Основною проблемою розвитку АТ «Укрзалізниця» є відсутність належної підтримки з боку держави, шляхи її вирішення знаходяться не на рівні підприємства, а на державному рівні.

Але на рівні самого підприємства існує також багато проблем, для їх вирішення керівництву необхідно управляти ефективно інноваційними процесами і проектами, що будуть підґрунтям для формування підходів до інтенсифікації управління економічною поведінкою в сучасних умовах господарювання.

За результатами проведеного дослідження можна виокремити проблеми, які безпосередньо існують на АТ «Укрзалізниця» та перешкоджають його ефективному розвитку (рис. 1).

АТ «Укрзалізниця» – оператор залізничної інфраструктури, а також національний перевізник вантажів і пасажирів, який бере участь у виконанні стратегічної функції щодо забезпечення економічного розвитку та безпеки країни. Частина діяльності Компанії відноситься до діяльності суб'єкта природної монополії [10].

Структура АТ «Укрзалізниця» за напрямками діяльності наведено на рис. 2.

На сьогодні активи АТ «Укрзалізниця» знаходяться в незадовільному стані. Це вимагає значного інвестування та потребує формування та впровадження інноваційних управлінських рішень для збільшення обсягів перевезень, придбання сучасного рухомого складу, модернізації систем безпеки, впровадження сучасних інформаційних та комп'ютерних систем для збільшення ефективності та раціональності АТ «Укрзалізниця».

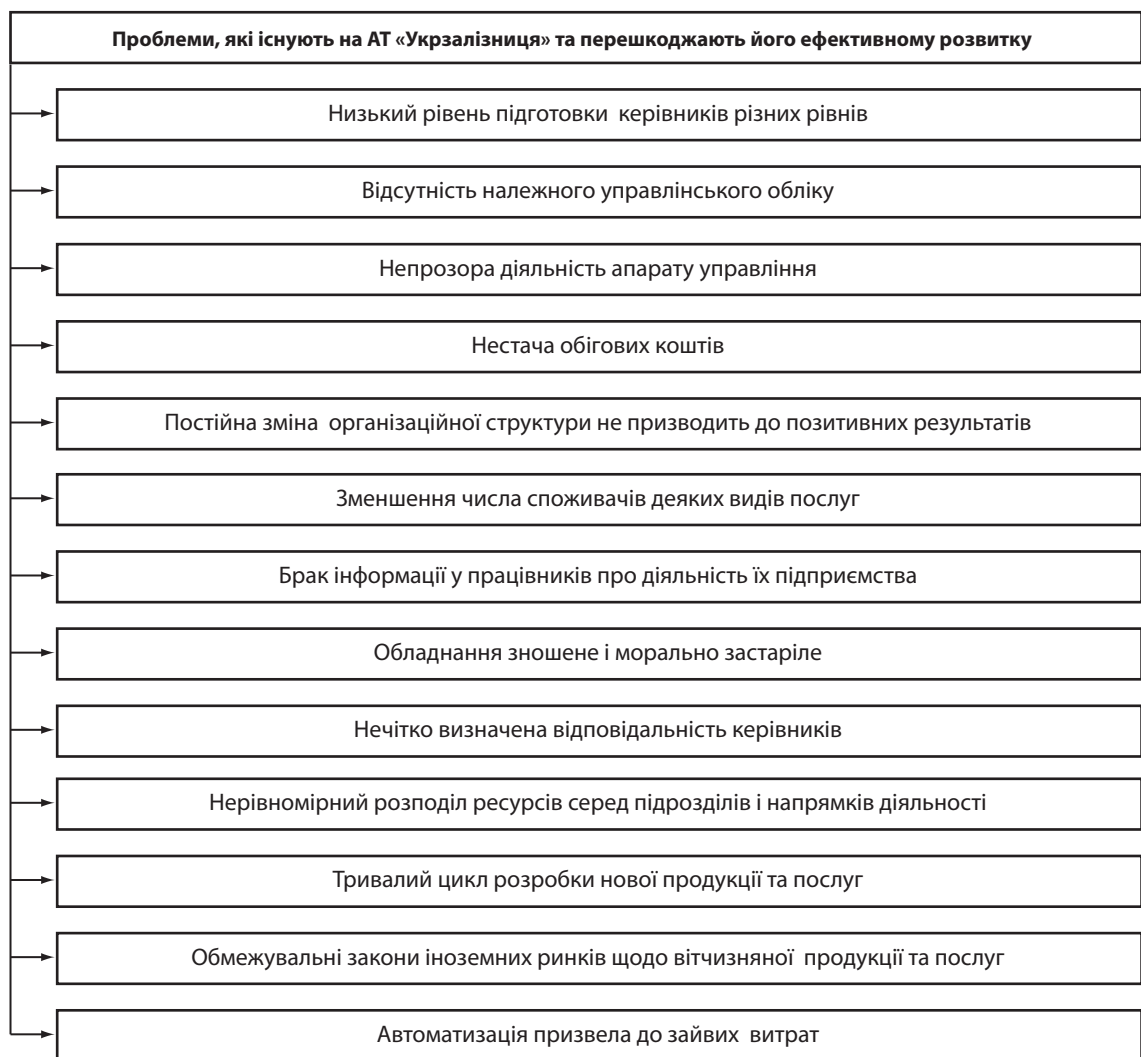

Рис. 1. Проблеми на АТ «Укрзалізниця», що перешкоджають його ефективному розвитку

Підвищення рівня розвитку АТ «Укрзалізниця» має стати основною задачею як загальнодержавних органів влади, так і керівництва самих суб'єктів господарювання, що входять до його складу.

Промислові підприємства, що входять в складу АТ «Укрзалізниця», здійснюють роботи з ремонту рухомого складу залізниць, виготовляють комплектуючі; займаються модернізацією і технічним обслуговуванням тощо.

Аналіз динаміки обсягів перевезених вантажів (табл. 1, рис. 3) та пасажирів (табл. 2, рис. 4) залізничним транспортом за 1996–2019 рр. показує значне зниження цих показників, що свідчить про зменшення рівня конкурентоспроможності залізниці порівняно з автомобільними перевезеннями.

Метою програми розвитку АТ «Укрзалізниця» має стати підвищення якості активів, що призведе до підвищення рівня попиту залізничних перевезень та рівня безпеки, збільшення продуктивності праці тощо, все це можливо завдяки інтенсифікації управління економічною поведінкою.

Перспективи розвитку АТ «Укрзалізниця» пов'язані з переоснащенням технічних активів, електрифікацією залізниць, розширенням будівництва нових залізниць, підвищенням їх вантажообігу, активним його інтегруванням у європейську транспортну систему.

Разом з інноваційними розробками та їх фінансуванням необхідно впроваджувати для розвитку АТ «Укрзалізниця» інтенсифікацію управління економічною поведінкою, тобто формування ефективних управлінських рішень.

Негативна зміна показників обсягів перевезених вантажів і пасажирів залізничним транспортом обумовлена зменшенням попиту на послуги АТ «Укрзалізниця» з боку провідних вантажоформуєчих галузей економіки.

Вітчизняні підприємства, що входять до складу АТ «Укрзалізниця», відрізняються технологічно відсталістю і енергоємним виробництвом, де спостерігається низький рівень диверсифікації, що призво-

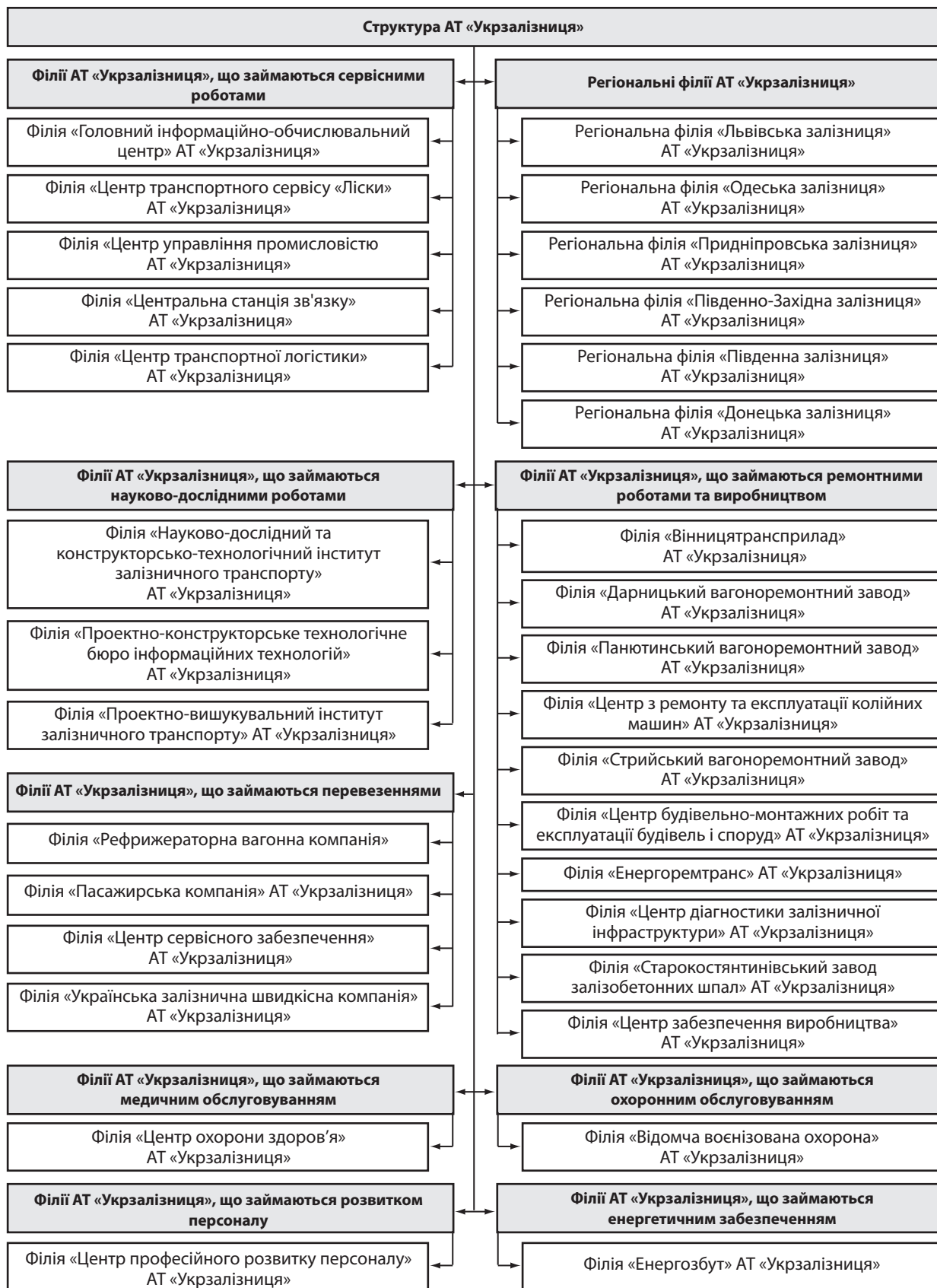

Рис. 2. Структура АТ «Укрзалізниця» за напрямками діяльності

Обсяг перевезених вантажів залізничним транспортом за 1996–2019 рр., тис. т

Рік	Обсяг перевезення	Рік	Обсяг перевезення
1996	342558,1	2008	498536,8
1997	341417,0	2009	391523,4
1998	335052,5	2010	432897,0
1999	334635,9	2011	469308,1
2000	357381,6	2012	457454,5
2001	370199,1	2013	443601,5
2002	392592,0	2014 1	386276,5
2003	445531,6	2015 1	349994,8
2004	462367,6	2016 1	343433,5
2005	450277,3	2017 1	339550,5
2006	478711,4	2018 1	322342,1
2007	514192,9	2019 1	312938,9

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

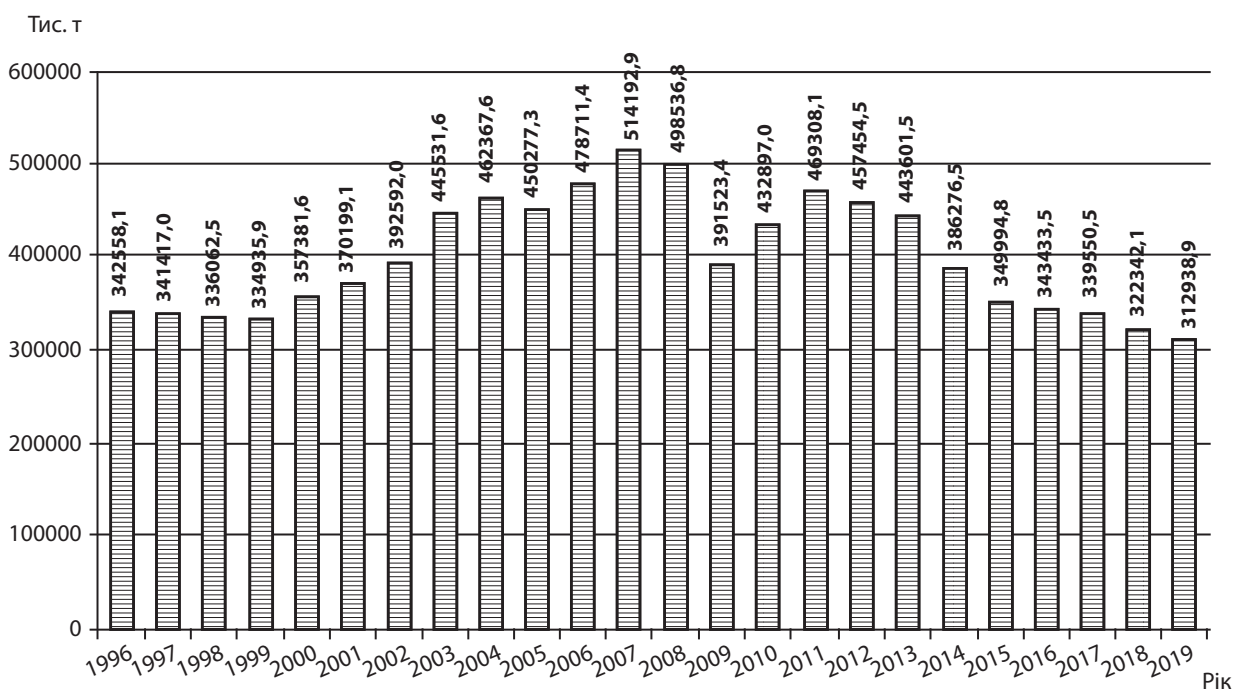

Рис. 3. Динаміка обсягів перевезених вантажів залізничним транспортом за 1996–2019 рр., тис. т

дять до негативних тенденцій у виробництві продукції та надання послуг.

Висока відкритість вітчизняної економіки супроводжується високою чутливістю до коливань зовнішньої кон'юнктури, а в умовах кризових явищ відчуває нові виклики, пов'язані з фінансовими проблемами, зі змінами клімату, світовими та регіональними енергетичними і продовольчими кризами тощо. У період фінансово-економічної кризи обсяги фінансування розвитку АТ «Укрзалізниця» зменши-

лися до рівня, що не забезпечують навіть простого відтворення основних виробничих засобів.

Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року [10] – системний програмний документ, який визначає цілі і завдання для розвитку транспортної галузі та враховує інтеграцію з європейською транспортною системою (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р), що визначає ключові напрями комплексного формування транспортної політики й ефективного державного управління, основні напрями розвитку транспортної

Кількість перевезених пасажирів залізничним транспортом за 1996–2019 рр., тис. осіб

Рік	Обсяг перевезень	Рік	Обсяг перевезень
1996	538568,7	2008	445465,7
1997	500838,8	2009	425974,8
1998	501428,7	2010	427240,6
1999	486810,4	2011	429784,9
2000	498683,0	2012	429115,3
2001	467825,3	2013	425216,9
2002	464810,4	2014 1	389305,5
2003	476742,4	2015 1	389794,1
2004	452225,6	2016 1	389057,6
2005	445553,1	2017 1	164941,6
2006	448421,7	2018 1	157962,4
2007	447093,7	2019 1	154811,8

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

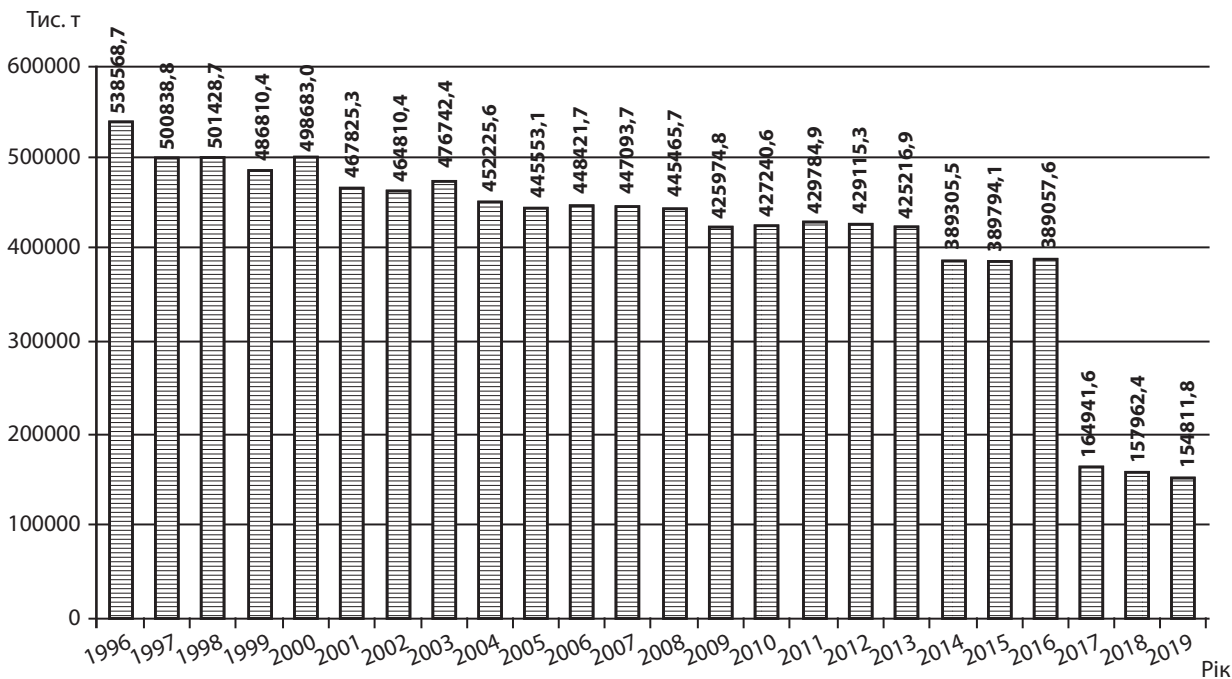

Рис. 4. Динаміка обсягів перевезених пасажирів залізничним транспортом за 1996–2019 рр., тис. т

галузі на період до 2030 року та включає чотири пріоритети:

- ✦ конкурентоспроможна й ефективна транспортна система;
- ✦ інноваційний розвиток транспортної галузі та глобальні інвестиційні проекти;
- ✦ безпечний для суспільства, екологічно чистий та енергоефективний транспорт;
- ✦ безперешкодна мобільність і міжрегіональна інтеграція.

Реалізації положень Національної транспортної стратегії сприятиме формуванню умов для сталого

соціально-економічного розвитку АТ «Укрзалізниця» та повинна враховувати стратегічні та тактичні вектори розвитку інтенсифікації управління економічною поведінкою, що наведено на рис. 5.

Отже, в сучасних умовах господарювання діяльність АТ «Укрзалізниця» є інфраструктурною основою динамічного розвитку економіки, підвищення активності населення, що визначає конкретні вимоги до сучасного та якісного оновлення рухомого складу й об'єктів залізничної інфраструктури шляхом реалізації стратегічних і так-

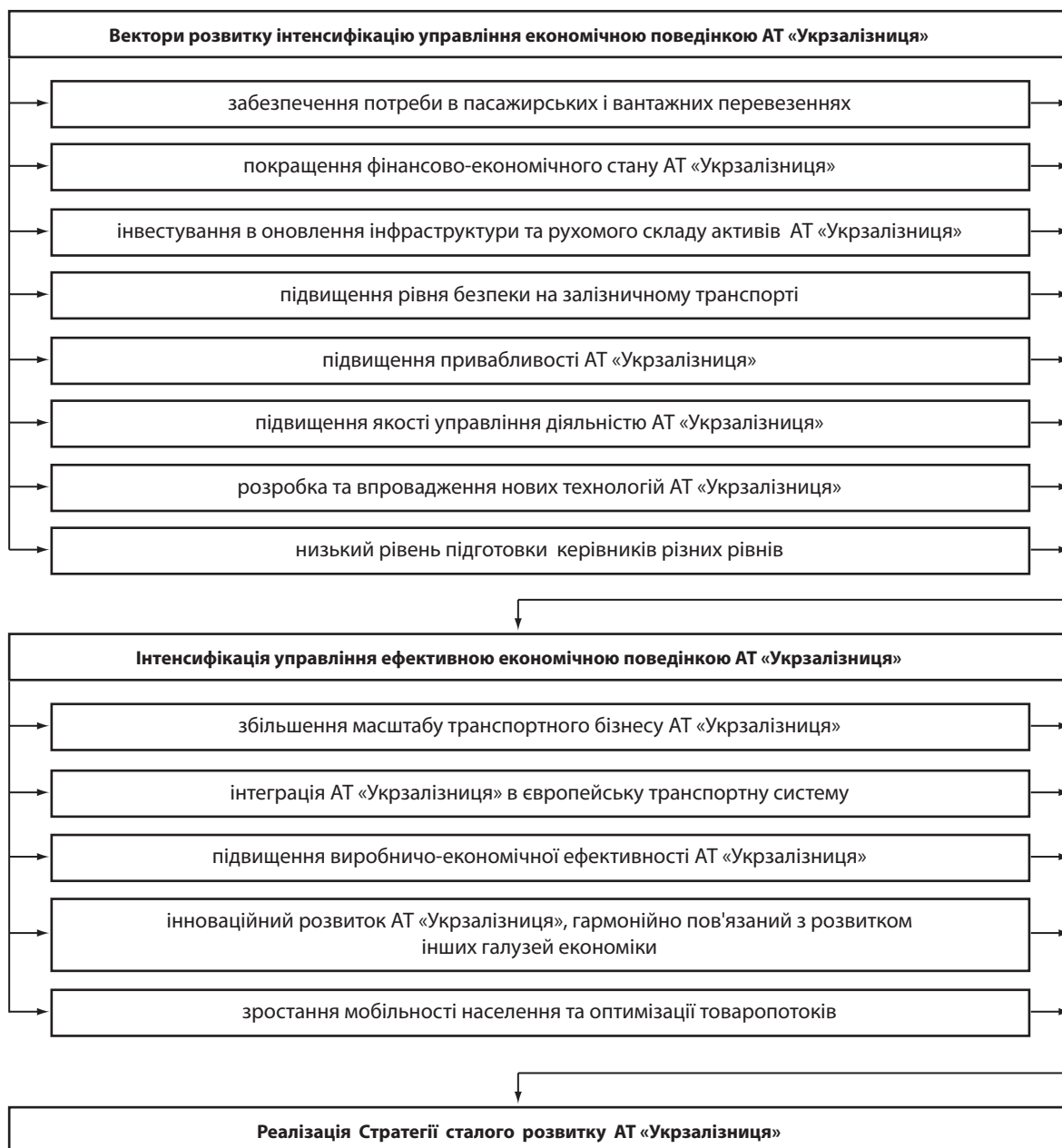

Рис. 5. Вектори розвитку інтенсифікації управління економічною поведінкою АТ «Укрзалізниця»

тичних векторів розвитку інтенсифікацією управління економічною поведінкою.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження розкрито, що в умовах економічної кризи та високого рівня впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на діяльність підприємств процес формування та прийняття ефективних управлінських рішень стає складним.

Тому перед керівництвом підприємств стоїть задача у використанні точної та своєчасної інформації про стан діяльності підприємства для формування нових підходів до інтенсифікації управління економічною поведінкою з метою формування перспектив його розвитку.

Досягнення високого рівня розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємства можливе за рахунок вирішення стратегічних і тактичних завдань, незважаючи на негативні впливи світової економічної кризи. В умовах неоіндустріальної модернізації, де активно розвивається векторна направленість економіки знань, найбільш значущі конкурентні переваги підприємств виникають на основі інтелектуальних ресурсів.

У дослідженні виокремлено за напрямками діяльності суб'єктів господарювання, що входять до складу АТ «Укрзалізниця», та проаналізовано динаміку обсягів перевезених вантажів і пасажирів залізничним транспортом за 1996–2019 рр. Вона свідчить про значне зниження цих показників

за останні роки, це пов'язано зі зменшенням рівня конкурентоспроможності залізниці порівняно з автомобільними перевезеннями. На основі проведеного аналізу запропоновано вектори розвитку інтенсифікації управління економічною поведінкою АТ «Укрзалізниця» для ефективної реалізації Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Ареф'єва О. В., Васюткіна Н. В. Корпоративне управління: еволюція, становлення, розвиток : монографія. Київ : Ліра-К, 2013. 180 с.
2. Дейнека О. Г. Маковський М. С. Проблеми реформування залізничного транспорту України. *Збірник наукових праць Українського державного університету залізничного транспорту*. 2015. Вип. 158 (1). С. 57–62.
3. Дикань В. Л., Заєць Г. П. Управлінський менеджмент у концепції сталого розвитку організації. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 62. С. 78–81.
4. Дикань В. Л. Комплексний підхід до управління стійким розвитком підприємств машинобудування. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. № 49. С. 11–18.
5. Зайцева І. Ю. Стратегія розвитку залізничного транспорту України *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. № 38. С. 302–304.
6. Зіць О. Є. Особливості розвитку бізнес-процесів ПАТ «Укрзалізниця». *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2016. № 3 (7). С. 123–124.
7. Зоріна О. І. Механізм забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку залізничного транспорту України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. Вип. 39. С. 152–158.
8. Кулаєв Ю. Ф. Економіка залізничного транспорту : навч. посіб. Київ : Фенікс, 2012. 328 с.
9. Прохорова В. В., Проценко В. М., Чобіток В. І. Формування конкурентної стратегії підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування : монографія. Харків : УІПА, 2015. 291 с.
10. АТ «Укрзалізниця». URL: <https://www.uz.gov.ua>

REFERENCES

- Arefieva, O. V., and Vasiutkina, N. V. *Korporatyvne upravlinnia: evoliutsiia, stanovlennia, rozvytok* [Corporate Governance: Evolution, Formation, Development]. Kyiv: Lira-K, 2013.
- АТ «Ukrzaliznytsia». <https://www.uz.gov.ua>
- Deineka, O. H. Makovskiy M. S. "Problemy reformuvannya zaliznychnoho transportu Ukrainy" [Problems of Reforming the Railway Transport of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Ukrainskoho derzhavnoho universytetu zaliznychnoho transportu*, no. 158 (1) (2015): 57-62.
- Dykan, V. L. "Kompleksnyi pidkhdid do upravlinnia stiikym rozvytkom pidpriemstv mashynobuduvannia" [An Integrated Approach to the Management of Sustainable Development of Mechanical Engineering Enterprises]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 49 (2015): 11-18.
- Dykan, V. L., and Zaiets, H. P. "Upravlinskyi menedzhment u kontseptsii staloho rozvytku orhanizatsii" [Management in the Concept of Sustainable Development of the Organization]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 62 (2018): 78-81.
- Kulaiev, Yu. F. *Ekonomika zaliznychnoho transportu* [Economics of Railway Transport]. Kyiv: Feniks, 2012.
- Prokhorova, V. V., Protsenko, V. M., and Chobitok, V. I. *Formuvannya konkurentnoi stratehii pidpriemstv na zasadakh innovatsiino-spriamovanoho investuvannia* [Formation of Competitive Strategy of Enterprises on the Basis of Innovation-oriented Investment]. Kharkiv: UIPA, 2015.
- Zaitseva, I. Yu. "Stratehiiia rozvytku zaliznychnoho transportu Ukrainy" [Strategy of Development of Railway Transport of Ukraine]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 38 (2012): 302-304.
- Zits, O. Ye. "Osoblyvosti rozvytku biznes-protsesiv PAT «Ukrzaliznytsia»" [Features of Business Process Development of PJSC "Ukrzaliznytsia"]. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriiia : Ekonomichni nauky*, no. 3 (7) (2016): 123-124.
- Zorina, O. I. "Mekhanizm zabezpechennia stiikoho sotsialno-ekonomichnoho rozvytku zaliznychnoho transportu Ukrainy" [Mechanism for Ensuring Sustainable Socio-economic Development of Ukrainian Railway Transport]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 39 (2012): 152-158.